

Landbrukspolitik og marked.

Lars Petter Bartnes

NMBU studenter

2. November 2016

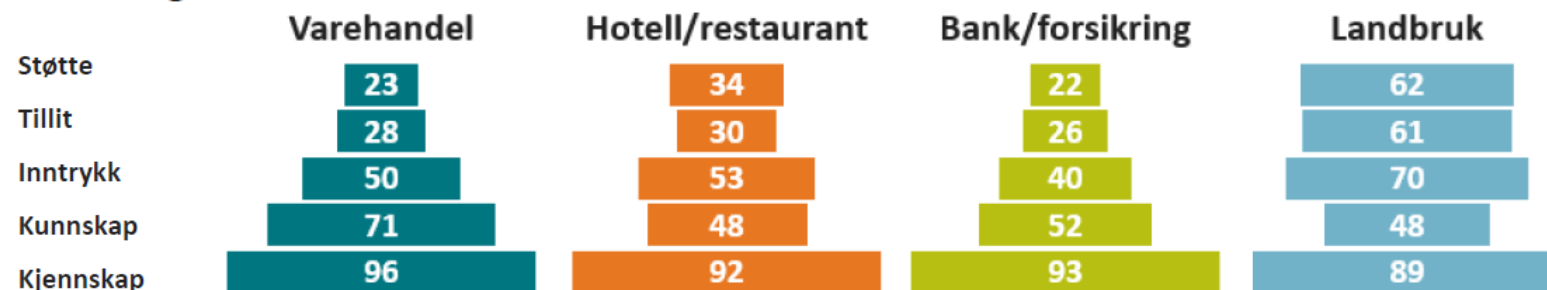
NORGES BONDELAG

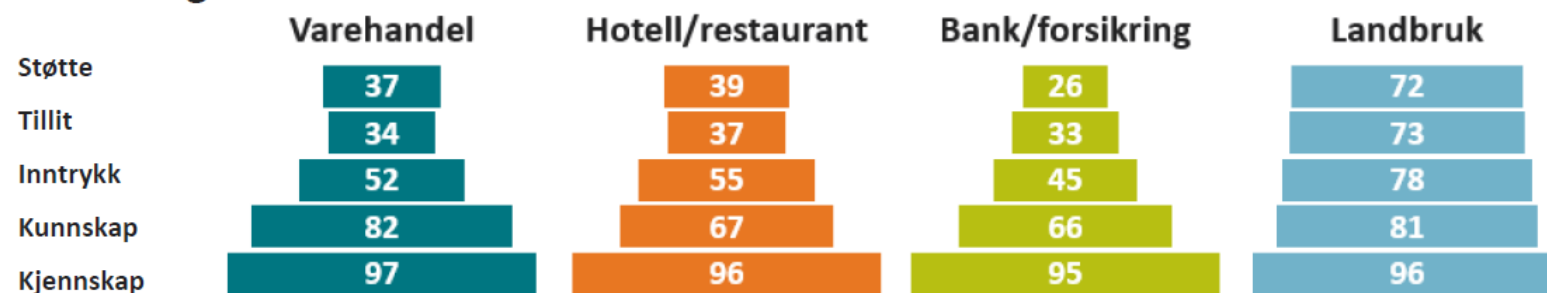

Omdømme – utvalgte næringer

Befolkning

Beslutningstakere

Hvorfor gripe inn med virkemiddel i markedet for jordbruksvarer?

- Korrigere for "markedssvikt"
 - Redusere negative eksternaliteter - Avgifter/Jus
 - Sikre et nivå på kollektive goder - Subsidier/Jus
 - Beredskap/Matsikkerhet - Importvern
- Fordelingshensyn
 - Inntektsfordeling i samfunnet - Inntektsmål
 - Inntektsfordeling mellom bønder
 - Mellom produksjoner
 - Etter geografi
 - Mellom bruksstørrelser

Stortingets ambisjoner

”bred enighet om

- at norsk landbruk skal ha fokus på økt matproduksjon med intensjon om økt sjølforsyning”
- at lønnsomheten i norsk landbruk må styrkes.
- at det må gis incentiver til investeringer og driftsoptimalisering”
- å legge til rette for økt rekruttering.”

(Tilsynelatende) enig om målet – uenig om virkemidler (og effekter)

Regjeringserklæringa:

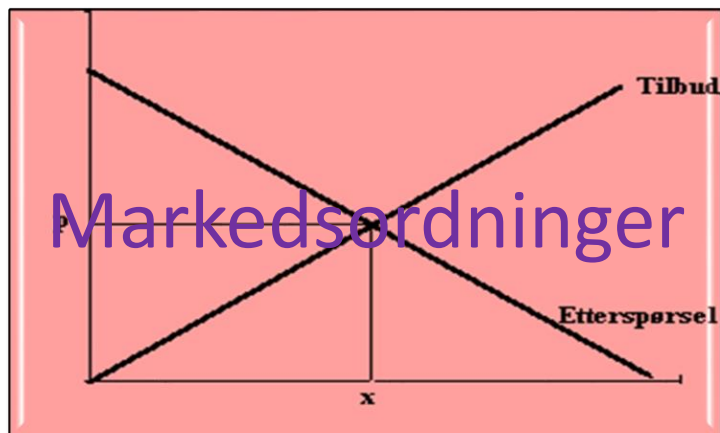
”Hovedformålet med landbrukspolitikken skal være en kostnadseffektiv matproduksjon.”

”Kvotebegrensninger og konsesjonsgrenser som hindrer utnyttelse av kapasitet i enkeltbruk og samdrifter må i størst mulig grad oppheves. Takene for maksimal produksjon heves først.”

Landbrukspolitiske verktøy

Årlige jordbruksforhandlinger

Importvernet:

Overordnet
forutsetning for et
marked av norske
landbruksprodukter!

Norge er:

- Våtere

- Kaldere

- Brattere

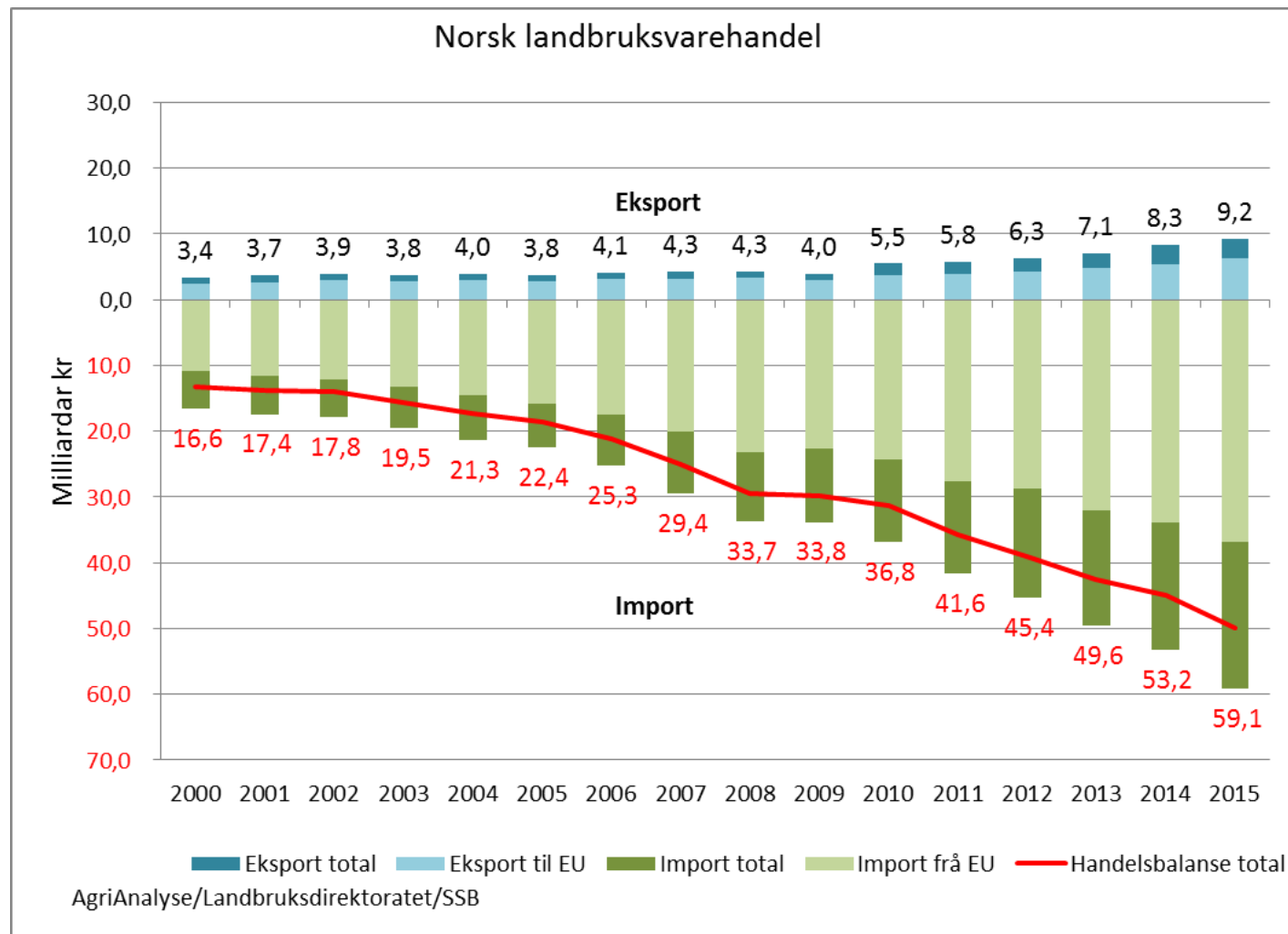
- Mer avsides og

- Dyrere

enn andre land

Handel med landbruksvarer med verden og EU

Handelsbalanse verden : 2000 = -13,2 mrd. kr. 2015 = -49,9

Handelsbalanse med EU: 2000 = -8,4 mrd. kr. 2015 = -30,5

WTO-avtalen fra 1994:

"Hvor både spesifikke og ad valorem tollsatser er angitt vil man benytte den sats som til enhver tid er høyest."

Importvern

- Tollsatser og kvoter
- WTO-avtalen: Velge det som beskytter best av krone eller prosenttoll.
- Viktig politisk grep: Fra 2013 ble tollen på biff og filet av storfe, lammekjøtt og faste oster (type Norvegia og Jarlsberg) endret til prosenttoll.

Norvegia ost

Importpris	30 kr/kg
Norsk pris	80 kr/ kg

% toll brukt i dag 277 %

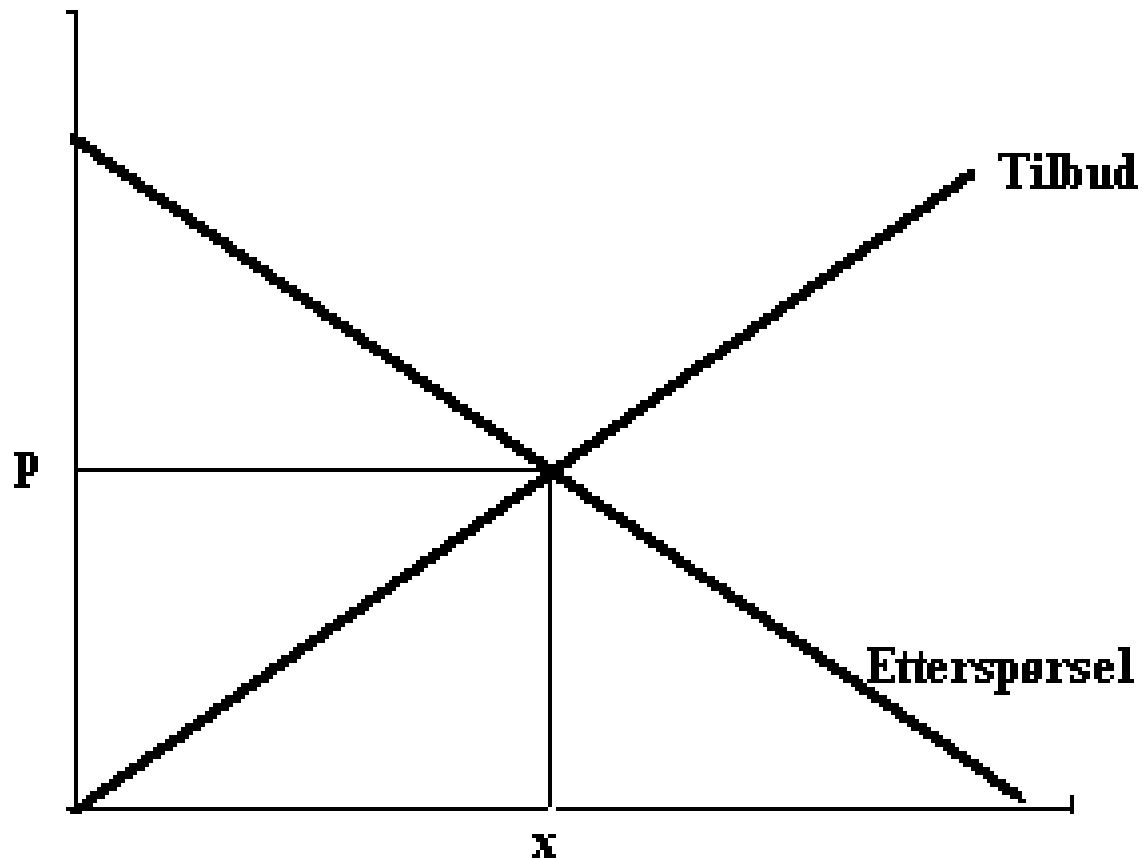
Tidligere kr toll 27,15 kr/ kg

Import + kronetoll: $30 + 27,15 = 57$ kr/kg

Import + % toll: $30 + 85 = 115$ kr/kg

Markedsordningene

Markedet for jordbruksvarer

- Mange og små tilbydere
- Uelastisk etterspørsel
- Biologisk produksjon.
 - Ofte lite holdbare råvarer, uten foredling, uforutsigbar variasjon i avling
- Lang "ledetid".
 - Lang tid fra beslutning tas til endring i produksjon

Målpris og planlagt engrospris

- I jordbruksavtalen forhandles om målpris på:
 - Korn og oljefrø
 - Melk
 - Svinekjøtt
 - Epler
 - Matpotet
 - 10 grønnsaksslag
- Nortura fastsetter planlagt engrospris for:
 - Storfe
 - Lam
 - Egg

Bondelaget og samvirke

Politisk marked

Bondelaget og
Småbrukarlaget

Varemarked

Samvirke
Andre aktører

Må lykkes på begge arenaer for å sikre bøndene gode vilkår

- Bondelaget forhandler fram en målpris i jordbruksforhandlingene
 - Målpris = teoretisk makspris
- Samvirke delegert myndighet til å ta ut målprisen.
- Samvirke: Planlagt engrospris storfe, lam, egg (volummodel)
- Bonden påtar seg ansvar for overproduksjon.
 - Trekkes omsetningsavgift
 - Flertall i omsetningsrådet – vedtar tiltak.
- Staten – Omsetningsloven.

**Samvirke er
markedsaktør på
vegne av bonden**

Markedsregulators roller

Jordbruksorganisasjonene påtar seg gjennom markedsregulerende tiltak og prisnoteringer å holde gjennomsnittsprisene på de enkelte varegrupper for avtaleperioden på eller under de avtalte målprisene.

Jordbruks-
avtalen

Ta ut målpris

L.dir
kontrollerer

Gjennomføre
markeds-
regulering

Omsetningsrådet
kontr og vedtar

Vurdere
markeds-
balansen

L.dir
senker toll

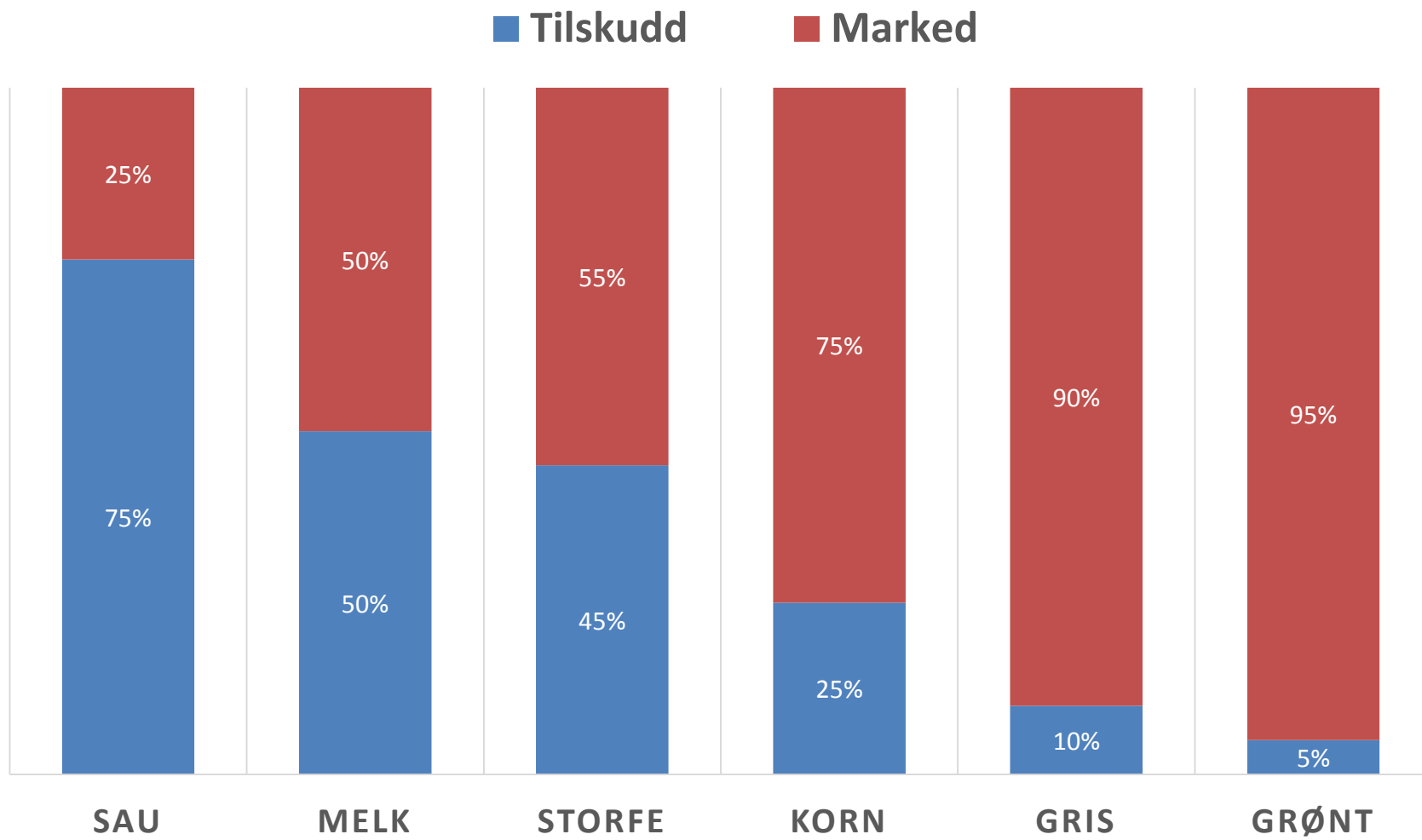

Nortura

www.bondelaget.no

Inntektsandeler

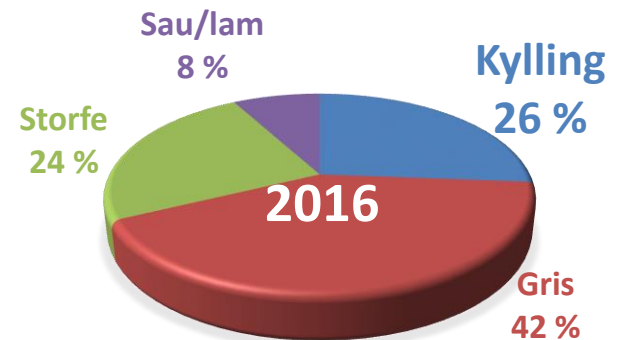
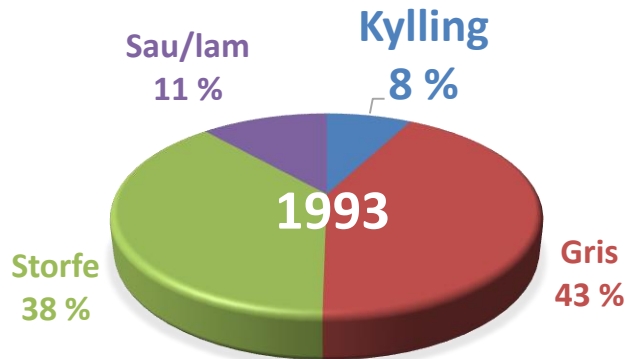
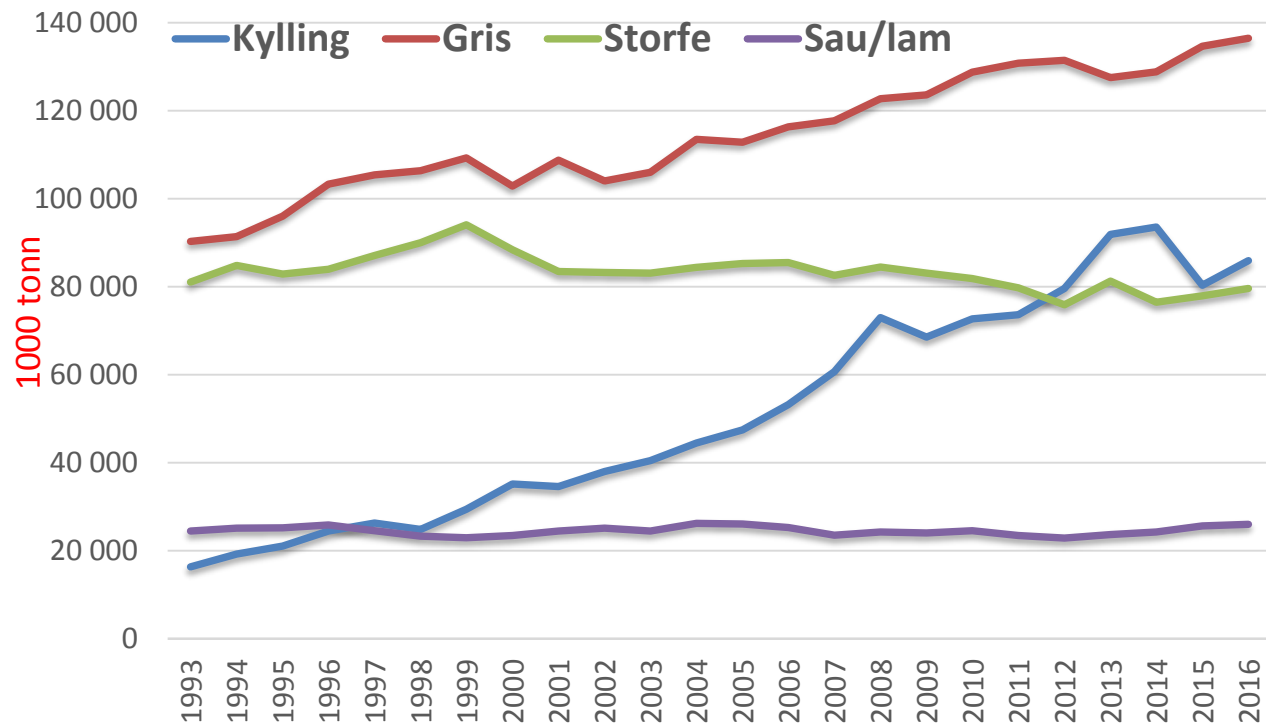

Politikk

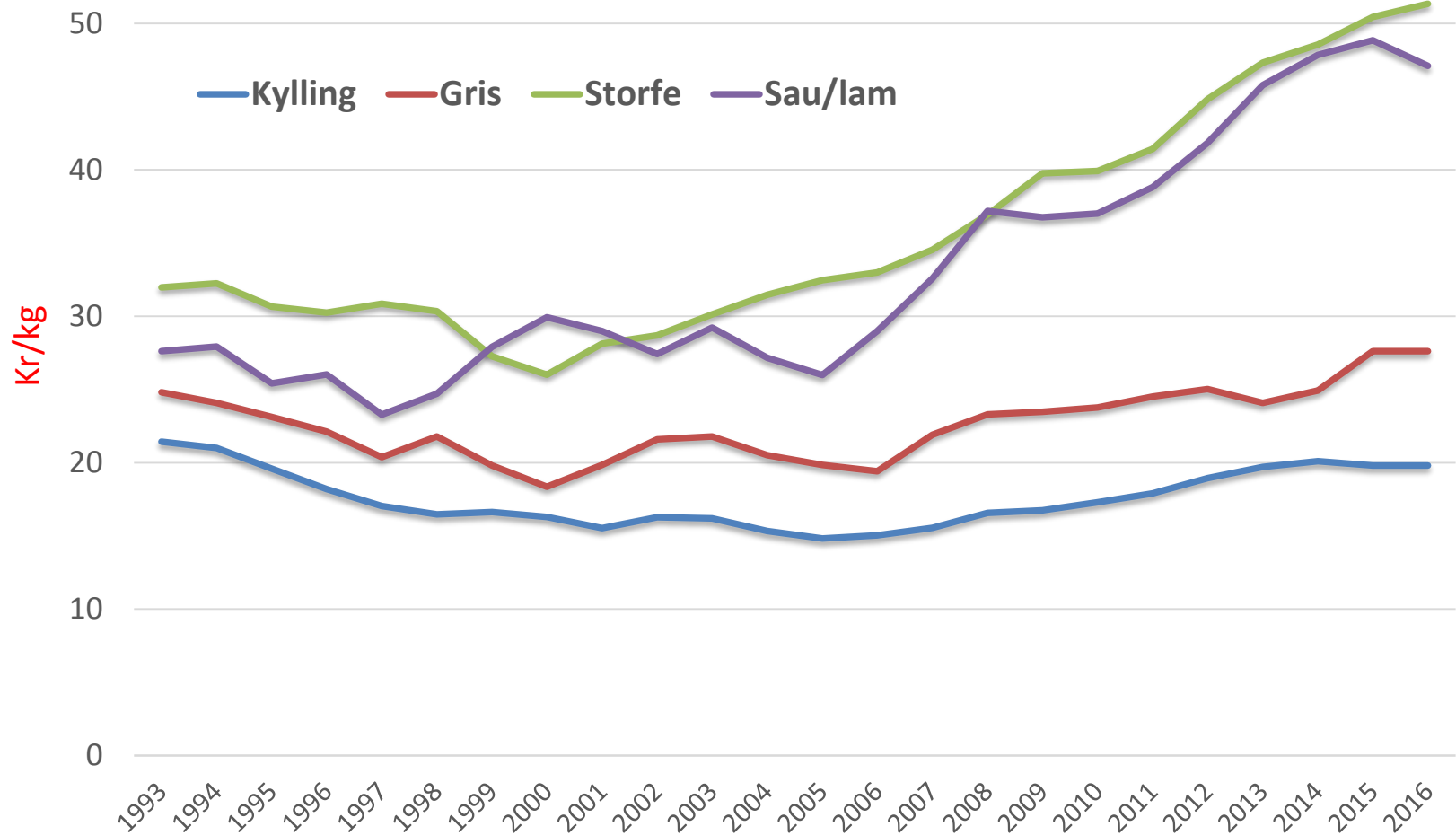

Marked

Kjøttproduksjon i Norge.

Pris til produsent

Listhaug fulgte opp

Endringer i konsesjonsgrenser:

	1995	2004	2015
Slaktekylling	80 000	120 000 *	280 000
Kalkun	20 000	30 000	60 000
Egg	5 000	7 500	7 500
Slaktegris	1 400	2 100	2 100
Avlspurker	70	105	105

